

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΩΣ ΕΝΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΘΕΣΜΟΣ

2.1 Ιστορική τεκμηρίωση της ασφάλειας στον αστικό χώρο

Η έννοια του «χώρου», υπό το πρίσμα μιας γενικής θεώρησης, αποτελεί μια υποδιαίρεση της εδαφικής επιφάνειας όπου διαχρονικά αναπτύσσεται η ανθρώπινη δραστηριότητα με κριτήρια γεωγραφικά, θεσμικά, κοινωνικό - οικονομικά και πολιτικά. Σε μια μονοδιάστατη ερμηνεία, δύναται, να θεωρηθεί ως "σταθερά" που δεν επηρεάζει τη γεωμετρία μιας πόλης, εφόσον θεωρείται δεδομένη η φυσική διάσταση και δεν μεταβάλλονται τα όρια του. Όμως ο δομημένος χώρος, αναπτύσσεται και μεταβάλλεται διαρκώς, ως ένα μη «αδρανές» φυσικό - γεωγραφικό στοιχείο που χαρακτηρίζεται από μαθηματική, πολεοδομική ή χωροταξική ερμηνεία. Η ευρύτητα, η πολυσυνθετότητα, οι συνδυασμοί των πραγματικών χωρικών γεγονότων εντός των εδαφικών πεδίων αλλά και των παραγόμενων θεωρητικών προσεγγίσεων, πρόσδωσαν διαχρονικά την απαιτούμενη επιστημονικότητα στο πεδίο της χωρικής ανάπτυξης, που αναφέρεται στην εξέταση του εμπειρικού μέρους της χωρικής επέκτασης. Χωρική επέκταση, η οποία δύναται να προσεγγισθεί και οριοθετηθεί σύμφωνα με τα πραγματικά χαρακτηριστικά, τις εδαφικές ενότητες και τις θεωρητικές προσεγγίσεις αυτών. (Γ. Καυκαλάς, 2004)

Ιστορικά έχει καταστεί αντιληπτό ότι το πεδίο ανάπτυξης της ανθρώπινης δραστηριότητας με κριτήρια γεωγραφικά, θεσμικά, κοινωνικό - οικονομικά, πολιτικά, συνάδει στη διαφοροποίηση και επέκταση του δομημένου χώρου. Διαφοροποίηση, που ερμηνεύτηκε πολλάκις διεπιστημονικά, κατά την χρονική μετεξέλιξη του, εν μέσω της διαρκούς μεταβολής των προαναφερόμενων στοιχείων και χαρακτηριστικών και συνδέθηκε άρρηκτα με τη διάκριση του σε αστικό και μη αστικό χώρο και τις έννοιες της τρωτότητας και ασφάλειας του.

Αναφερόμενοι, πριν την περίοδο σημαντικών χωρικών μεταβολών, η έννοια της ασφάλειας του αστικού χώρου αποτελούσε παγιωμένη πτυχή αμιγούς κρατικής πολιτικής ως πλαίσιο σχεδιασμού και ρυθμίσεων σε επίπεδο πρόληψης αλλά και δράσεων - αποφάσεων σε επίπεδο αντιμετώπισης και αποκατάστασης. Κατά αυτό τον τρόπο, ενισχυόταν, καθ' επίφαση, η συλλογική πεποίθηση της απρόσκοπτης και ομαλής λειτουργίας ενός ολόκληρου αστικού συστήματος. Χαρακτηριστικό το Διάταγμα Ανοικοδόμησης για όλο το Ηνωμένο Βασίλειο (Rebuilding Act, 1667), που εκδόθηκε μετά την καταστροφική πυρκαγιά στο Λονδίνο του 1666, το υιοθετούμενο από τον 13ο μόλις αιώνα κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο των αντιπλημμυρικών πολιτικών στην Ολλανδία, το σχέδιο ανασυγκρότησης της Λισσαβόνας μετά το σεισμό και το τσουνάμι του 1755, ομοίως των Ιταλικών πόλεων Ρέτζιο και Μεσίνα μετά τον σεισμό και το τσουνάμι του 1908 και το πολεοδομικό σχέδιο της Θεσσαλονίκης μετά την καταστροφική πυρκαγιά του 1917. (Π.Μ. Δελλαδέτσιμας, 2009).

Ενώ η εφαρμογή πολιτικών βελτίωσης των όρων ασφάλειας του αστικού χώρου αφορούσε κυρίως την εισαγωγή νέων προτύπων στην πολεοδομική σχεδίαση, η έντονη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη από τις αρχές του 20ου αιώνα λειτούργησε ως καταλύτης, που οδήγησε στην υιοθέτηση νέων προτύπων οργάνωσης του αστικού χώρου. Στη βάση αυτή τέθηκαν προς επίλυση και τα ζητήματα ασφαλείας σε συνάφεια με τα νέα αστικά πρότυπα των ισχυροποιημένων οικονομιών, και την ανάπτυξη της «οικονομικής του χώρου», ενώ καταγράφηκαν οι πρώτοι ουσιαστικοί προβληματισμοί αναφορικά με την συστηματική οργάνωση του χώρου, στα μεγάλα αστικά και μητροπολιτικά κέντρα, για την αντιμετώπιση έκτακτων γεγονότων. Προβληματισμοί που ανέκυψαν, από την μεταβολή των αστικών συστημάτων και την αύξηση των αστικών ανισοτήτων, επιβαρύνοντας το προφίλ της επικινδυνότητας των πόλεων.

Το τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου αποτέλεσε την ιστορική αφετηρία που επέτρεψε, μέσα από την τεράστια κλίμακα καταστροφών, την πραγματοποίηση κρίσιμων τομών στον σχεδιασμό και την οργάνωση του αστικού χώρου, στοχεύοντας στην διασφάλιση της προστασίας της αστικής κοινωνίας και οικονομίας. Υπό το πρίσμα αυτό, υιοθετήθηκαν μέσω κυβερνητικών πολιτικών νέες αλληλένδετες ρυθμίσεις και πολιτικές στον πολεοδομικό, το κανονιστικό και ρυθμιστικό σχεδιασμό συσχετιζόμενες με το πλαίσιο της πολιτικής προστασίας. Επιζητείται πλέον, δια των οργανωτικών και διοικητικών κρατικών δομών, η ασφάλεια στον αστικό χώρο σε συνθήκες λειτουργικής κανονικότητας αλλά και έκτακτης ανάγκης. Οι υιοθετούμενες πολιτικές ασφαλείας αποτελούν προϊόν: (α) της ιστορικής εμπειρίας σε καταστροφικά γεγονότα, (β) του υφιστάμενου συστήματος διακυβέρνησης και κυβερνητικών επιλογών, (γ) των υιοθετούμενων αρχών διοίκησης και οργάνωσης, (δ) των ιστορικών παραδόσεων για την ασφάλεια του εξεταζόμενου χώρου, (ε) του οικονομικού επιπέδου (αναπτυσσόμενη, ανεπτυγμένη) και (στ) του κοινωνικό - πολιτικού συστήματος (δημοκρατικό, απολυταρχικό). (Π.Μ. Δελλαδέτσιμας, 2009).

Οι πόλεις, στις παρυφές του 21ου αιώνα, έχοντας «κληρονομήσει» και δομηθεί με τη φιλοσοφία αναπτυξιακών πολιτικών, προερχόμενων από πολυσύνθετες και πολλές φορές αντικρουόμενες θεωρητικές και ιδεολογικές επιρροές ή κακέκτυπων εφαρμογών τους, αναζητούν νέες ισορροπίες. Ο προβληματισμός της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας και των κέντρων λήψης αποφάσεων, για αναθεώρηση σημαντικών

αστικών ζητημάτων, σχεδιαστικού, οργανωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα, ως ξεπερασμένα, μεταπολεμικού τύπου προβληματικά «μοντέλα» αστικής ανάπτυξης τίθεται επιτακτικά, επηρεάζοντας άμεσα τους συσχετισμούς της ασφάλειας και προστασίας τους. Οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των δομικών στοιχείων, οι μεταβλητές και αλληλοσχετίσεις των κοινωνικών, οικονομικών, φυσικών, και δημογραφικών κριτηρίων και λοιποί παράγοντες, διαμορφώνουν τις πλέον πολυσύνθετες αστικές μορφές οργάνωσης του χώρου, στο αστικό περιβάλλον (Κουτσόπουλος, 1990), νέες προσεγγίσεις και έννοιες διατυπώνονται. Το μητροπολιτικό κέντρο, ο συνεχής αστικός ιστός και τα πολεοδομικά συγκροτήματα, αντανakλούν τις νέες μορφές ανάπτυξης και ασφάλειας του αστικού χώρου, που διαβαθμίζεται από το παραδοσιακό κέντρο, ως πυρήνας της πόλης, μέχρι και την αστική περιφέρεια, όπου εκτείνεται ο περιαστικός χώρος και οριοθετούνται τα «σύνορα». Οι πόλεις επεκτείνονται στο χώρο με ρυθμούς δυσανάλογα μεγαλύτερους από αυτούς της αύξησης του πληθυσμού τους, δημιουργώντας ανισότητες.

Κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των σύγχρονων πόλεων αποτελούν οι πολλαπλοί πυρήνες ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, η αστική περιφέρεια, η πολυκεντρική δομή, οι χωρικές – ταξικές και κοινωνικές ανισότητες, ο υπερπληθυσμός, τα περιβαλλοντικά και ενεργειακά προβλήματα. Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση των οικονομικών σχέσεων, την διακίνηση διεθνώς οικονομικών κεφαλαίων και επενδύσεων, την διεθνοποίηση των αγορών, την τεχνολογική ανάπτυξη, την εμφάνιση οικονομικών ευρωστίας και κοινωνιών ευημερίας στον ανεπτυγμένο κόσμο, δημιουργούν μια έντονα δυναμική διαδικασία στις αστικές δομές, αλλά και έντονο προβληματισμό για την ασφάλεια και προστασία τους.

Η ερμηνευτική, για εκατό και πλέον χρόνια, θεωρητική προσέγγιση της χωρικής ανάπτυξης, καταδεικνύει την εξελεγκτική πολυπλοκότητα των προαναφερόμενων παραγόντων, ως τις συνιστώσες, που συντελούν στον μετασχηματισμό των ευπαθειών των αστικών δομών, η ασφάλεια των οποίων έγκειται κατ' αντιστοιχία στην υιοθέτηση ολοένα και πιο πολύπλοκων πολιτικών προστασίας. Παρότι, από πολύ νωρίς η πόλη θεωρείται ως χώρος ασφάλειας, τάξης και πολιτισμού απέναντι στην αβεβαιότητα και τους κινδύνους της φύσης και του εξωτερικού κόσμου, σήμερα οποιασδήποτε μορφή φυσικής ή ανθρωπογενούς απειλής, χρήζει ιδιαίτερου σχεδιασμού προστασίας, συναρτώμενου με πλήθος επιμέρους διεπιστημονικών θεωρητικών προσεγγίσεων και εφαρμοστέων πολιτικών Πολιτικής Προστασίας. Πολιτικές προστασίας, που επιβάλλεται να αναδεικνύουν και να αναλύουν την μορφή, τις ιδιαιτερότητες, τις ευπάθειες και την δυναμική των αστικών δομών, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των επαπειλούμενων κινδύνων, αλλά και την βιώσιμη ανάπτυξη και ποιότητας ζωής στις πόλεις. Στη βάση αυτή, τέθηκαν διαχρονικά μεθοδολογικές προτάσεις για την υιοθέτηση είτε μονοδιάστατων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων είτε ολιστικών πολιτικών ασφαλείας σε επίπεδο πρόληψης, απόκρισης - καταστολής και (βραχείας) αποκατάστασης.

2.2 Από την Πολιτική Άμυνα στα Συστήματα Πολιτικής Προστασίας

Η ιστορική τεκμηρίωση για την εξέλιξη των συγκροτημένων δράσεων αντιμετώπισης καταστροφικών γεγονότων από μια ενδεχόμενη φυσική καταστροφή, που σταδιακά οδήγησαν σε πρώιμες μορφές «συστημάτων» Πολιτικής Προστασίας αποδεικνύεται ως μια ιδιαίτερα δύσκολη διαδικασία, αφού τα ιστορικά δεδομένα για το θέμα είναι ανεπαρκή (Quarantelli, 2000). Συστηματικές αλλά περιορισμένες ανθρώπινες προσπάθειες να αντιμετωπιστούν καταστροφές, καταγράφηκαν σε πυρκαγιές και επαναλαμβανόμενα πλημμυρικά φαινόμενα. Στο πλαίσιο αυτό, από πολύ νωρίς οι υπηρεσίες πυρόσβεσης ανέλαβαν ηγετικό ρόλο στην αντιμετώπιση καταστροφικών φαινομένων. Χαρακτηριστικά στην Γαλλία με Νόμο του 1884, οι Δήμαρχοι και οι κατά τόπους Υπηρεσίες Πυρόσβεσης έλαβαν την αρμοδιότητα διαχείρισης των πυρκαγιών, ενώ το 1982 μετεξελίχθηκε στο σημαντικότερο Γαλλικό σύστημα Πολιτικής Προστασίας με το όνομα ORSEC (*Organization de la Reponse de SEcurite Civile*).

Ως μια πρώτη σύγχρονη μορφή οργανωμένων δράσεων όπου θα παρέχουν ασφάλεια στον πληθυσμό, αποτελώντας προπομπό των νεότερων συστημάτων Πολιτικής Προστασίας, για την αντιμετώπιση των συνθηκών εκτάκτου ανάγκης, αναγνωρίζεται ο μηχανισμός της Πολιτικής Άμυνας (Civil Defense) (Anderson, 1969; Blanchard, 1984; McGinn, 1985; Quarantelli, 1989; Buckle, 1990; Quarantelli, 2000; ICRC, 2001; Alexander, 2002). Πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα και αρχικά αναφέρθηκε σε μη στρατιωτικές προετοιμασίες, για την προστασία των πολιτών (ως άμαχου πληθυσμού), κατά τη διάρκεια των εμπόλεμων περιόδων (όπως ορίζεται στην 4η Σύμβαση της Γενεύης το 1949 και στο συμπληρωματικό Πρωτόκολλο I /1977). Η οργάνωση της Πολιτικής Άμυνας στηρίχθηκε σε ένα μικτό επιχειρησιακό μοντέλο στρατιωτικών και δυνάμεων πολιτικής προστασίας (Πυροσβεστική) υπό στρατιωτική διοίκηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το σύνολο των δράσεων του μηχανισμού Πολιτικής Άμυνας για την προστασία των πολιτών από τις αεροπορικές επιθέσεις κατά τη διάρκεια του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, με το διαδεδομένο το εγχειρίδιο πολιτικής άμυνας, *NZ Civil Defence Wardens' Handbook (1943)*. (Καραμάνου, 2012)

Αποκορύφωμα των δράσεων Πολιτικής Άμυνας, σε πολλές ανά τον κόσμο χώρες, αποτέλεσε η περίοδος του Ψυχρού πολέμου και μέχρι το τέλος του ψυχρού πολέμου (80'), αφού την περίοδο αυτή, συστάθηκε στις Η.Π.Α η Ομοσπονδιακή Διοίκηση Πολιτικής Προστασίας (*Federal Civil Defense Administration*) (1950), αποσκοπώντας στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών από τις καταστροφικές ικανότητες της ατομικής βόμβας. Αυτού του τύπου η οργάνωση για την παροχή ασφάλειας στον πληθυσμό, σταδιακά αποδυναμώνεται, μέσα από ένα συνδυασμό παραγόντων όπως: α) στις νέες αντιλήψεις περί οργάνωσης του αστικού χώρου στο πλαίσιο του τεχνολογικού ρεαλισμού, β) στην ανάγκη εφαρμογής νέας φιλοσοφίας στην διαχείριση καταστάσεων εκτάκτων αναγκών, βάση της ειδικευμένης θεωρητικής έρευνας (η οποία μετουσιώνεται σε εφαρμοστέα), γ) στην αντίληψη, σε διεθνές επίπεδο ότι το νέο παγκόσμιο εν' ειρήνη status quo έχει «αποδυναμώσει» τον κυρίαρχο στην πολιτική προστασία ρόλο των στρατιωτικών σωμάτων, θεωρώντας αυτά ως αναποτελεσματικά, δ) στην αυξανόμενη ένταση και έκταση των καταστροφικών γεγονότων, που οφείλονται είτε σε φυσικούς είτε σε ανθρωπογενείς παράγοντες ε) στην διαπίστωση ότι οι καταστροφές και κρίσεις σε περίοδο πολέμου είναι διαφορετικής μορφής και αντιμετώπισης από την περίοδο ειρήνης για τον πληθυσμό. (Καραμάνου, 2012)

Ουσιαστικά, διαφάνηκε η ανάγκη μετάβασης σε εξειδικευμένα μοντέλα αυτό – οργάνωσης των κρατικών δομών, που θα αυξήσουν την προσαρμοστικότητα και ανθεκτικότητα των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων, έναντι των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών. (Anderson, 1969; Blanchard, 1984; McGinn, 1985; Quarantelli, 1989; Buckle, 1990; Quarantelli, 2000; ICRC, 2001; Alexander, 2002).

Σύμφωνα με την επιστημονική κοινότητα στον τομέα Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών, τα συστήματα Πολιτικής Προστασίας αποτελούσαν τον διάδοχο βηματισμό, για τη βελτίωση της αντίληψης στον κίνδυνο, την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας έναντι των καταστροφικών φαινομένων και την άσκηση επιτυχών πολιτικών με τη λήψη μέτρων μείωσης των καταστροφών (Alexander, 2000; Kinzig et al., 2001; Holling, 2001; Berkes, 2003:3; Walker et al., 2004).

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το επίκεντρο των πολιτικών προστασίας στράφηκε πλέον σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και καταστροφών και λιγότερο στη προστασία και άμυνα στρατιωτικών επιθέσεων. Η νέα έννοια, περιγράφεται από μια σειρά από όρους, όπως σχέδια και προγράμματα πρόληψης, διαχείριση κρίσεων, διαχείριση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών, σχέδια αντιμετώπισης και αποκατάστασης. Η πολιτική προστασία αποβλέπει στην προστασία των ατόμων, των ομάδων ή κοινοτήτων από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές (βιολογικές, τεχνολογικές, χημικές ή πυρηνικές και άλλου είδους) ταχείας ή βραδείας εξέλιξης, που μπορεί να προκληθούν κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, προκαλώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Περιλαμβάνουν το θεσμικό πλαίσιο, τις οργανωτικές δομές και τους πόρους που διασφαλίζουν μέσω μιας διοικητικής ιεραρχίας τις ενέργειες των κρατικών φορέων, για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων. 23

Σταδιακά ο όρος «Πολιτική Προστασία», υιοθετήθηκε σε όλο τον κόσμο ως ένας όρος που περιγράφει το σύνολο των δράσεων που υιοθετούνται για την προστασία των ατόμων, των ομάδων ή κοινοτήτων από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές ταχείας ή βραδείας εξέλιξης. Οι καταστροφές μπορεί να είναι τεχνολογικές, βιολογικές, χημικές ή πυρηνικές και άλλου είδους που μπορεί να προκληθούν κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, προκαλώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Η υιοθέτηση από πολλές χώρες της ορολογίας «Διαχείριση έκτακτης ανάγκης» (emergency management) (Η.Π.Α) ή «Σχεδιασμός Καταστροφής» (disaster planning), παραπέμπει στο σύνολο όμοιων δράσεων (Alexander, 2002, 2006; Quarantelli, 2000).

Σε αντιδιαστολή με την Πολιτική Άμυνα, θεμελιώδης αρχές είναι η ενθάρρυνση της κοινωνικής αλληλεγγύης, η ανταλλαγή πληροφοριών, η αμοιβαία συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων δυνάμεων, στην βάση της υπευθυνότητας και ευελιξίας στις ανάγκες των πληττόμενων, για την επίτευξη ανθρωπιστικών στόχων και όχι η επιβολή για την καταστολή (Dynes & Quarantelli, 1997).

Σήμερα, στα σύγχρονα κοινωνικοοικονομικά συστήματα, οι οργανωμένες δράσεις Προστασίας αποτελούν πυλώνα: α) για την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας έναντι των καταστροφικών φαινομένων, για το σχεδιασμό και εφαρμογή στοχευόμενων δράσεων προστασίας, β) για την υιοθέτηση μέτρων και ρυθμίσεων σχεδιασμού μείωσης της τρωτότητας, αλλά και γ) για την απαιτούμενη προσαρμοστικότητα στη διαχείριση των καταστροφικών γεγονότων. Χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν ταυτίζεται η ασφάλεια από φυσικές ή ανθρωπογενείς απειλές με την ασφάλεια που σχετίζεται με τη στρατιωτική άμυνα και τη δημόσια τάξη (στρατιωτικές συρράξεις, τρομοκρατικές ενέργειες κα), καθότι καθίσταται διακριτό ότι ή μεν πρώτη εντάσσεται στο πεδίο της πολιτικής προστασίας και προσβλέπει στην ενημέρωση του πληθυσμού και τις συμμετοχικές διαδικασίες, ενώ η δεύτερη εντάσσεται στην πολιτική άμυνα και στηρίζεται στη μυστικότητα, τον περιορισμό της πρόσβασης στην πληροφορία και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων που απορρέουν από έναν κλειστό αριθμό πολιτικό- τεχνοκρατικών στελεχών (Δελλαδέτσιμας, 2009, σελ 30-31).

Συνοψίζοντας, η Πολιτική Προστασία ως έννοια συνδέεται με δράσεις που αποβλέπουν στην προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών, των υποδομών μιας χώρας καθώς και του φυσικού περιβάλλοντος από την εκδήλωση καταστροφών προερχομένων από φυσικούς ή ανθρωπογενείς παράγοντες. Ως ολοκληρωμένος κύκλος Πολιτικής Προστασίας ορίζεται διεθνώς ο κύκλος που περιλαμβάνει:

- Την Πρόληψη (prevention).
- Την Προετοιμασία (preparedness).
- Την Έγκαιρη Προειδοποίηση (early warning).
- Την Άμεση Επέμβαση (rapid response).
- Τη Διαχείριση των Συνεπειών (consequences management).
- Την Αποκατάσταση (rehabilitation). (Θεοδώρου, 2013)

Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται δράσεις και πολιτικές που έχουν ως στόχο την αξιολόγηση του κινδύνου σε ενδεχόμενη εκδήλωση ενός περιστατικού με καταστροφικές συνέπειες (risk assessment), τη λήψη μέτρων που αποβλέπουν στον περιορισμό της πιθανότητάς του να συμβεί ο κίνδυνος, καθώς και στον μετριασμό των συνεπειών αυτού (risk reduction), στην αντιμετώπιση / διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης από την εκδήλωση φαινομένων με καταστροφικές συνέπειες (emergency management), καθώς και τη λήψη μέτρων που ακολουθούν μια καταστροφή, προκειμένου να μετριαστεί άμεσα το βάρος όσων επλήγησαν (disaster recovery). (Θεοδώρου, 2013)

Σε αυτή τη «νέα» οργανωτική και λειτουργική φιλοσοφία για την διαχείριση των εκτάκτων καταστάσεων, κύριο και καθοριστικό εκτελεστικό ρόλο έχουν οι υπηρεσίες Εκτάκτου Ανάγκης, στις οποίες ανατίθενται και επιμερίζονται βασικά επιχειρησιακά καθήκοντα και αρμοδιότητες.

2.3 Ο διεθνής ρόλος της Πολιτικής Προστασίας

Την 1η Μαρτίου του 1990, ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Προστασίας (ICDO), όρισε για πρώτη φορά την παγκόσμια ημέρα Πολιτικής Προστασίας. Στόχος του οργανισμού ήταν η υπενθύμιση της σημαντικότητας της Πολιτικής Προστασίας για την τιμή των προσπαθειών και ενεργειών των εθνικών υπηρεσιών σε περιόδους καταστροφών.

Ως θεσμός, λαμβάνοντας παγκόσμιο όραμα, η πολιτική προστασία, αποτελεί ένα σύνολο επιμέρους συστημάτων σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Λαμβάνεται δε, μέσα από ένα «ευρύ δίκτυο» φορέων, υπαγόμενων σε Εθνικές Αρχές, Εθνικούς και Διεθνείς Φορείς Πολιτικής Προστασίας, Διεθνείς Οργανισμούς, Εθνικές και Διεθνείς Εθελοντικές Οργανώσεις, κλπ. Ως μια γενική διαπίστωση, κάθε οργανωμένος και πιστοποιημένος φορέας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ή απλά συμμετέχει στις φάσεις του Συστήματος Κινητοποίησης της Πολιτικής Προστασίας και συνεργάζεται στις ενέργειες του, υπηρετεί τον θεσμό της Πολιτικής Προστασίας.

Στο διάγραμμα 2 αποτυπώνονται ενδεικτικά σημαντικοί διεθνείς παράγοντες – μέλη του «δικτύου» διαχείρισης καταστροφικών γεγονότων, με στόχο την στήριξη των εθνικών / τοπικών αρχών στη διαχείριση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης.

Η σταδιακή τις τελευταίες δεκαετίες, σύσταση κοινών θεσμών και οργάνων για την ενίσχυση αλλά και συντονισμό της διεθνούς κοινότητας σε θέματα πολιτικής προστασίας, με στόχο την άμεση επέμβαση των διεθνών δυνάμεων, την συντονισμένη παροχή διεθνούς βοήθειας και την συνεργασία των περισσότερων χωρών, συνιστούν παγιωμένη αντίληψη της παγκόσμιας κοινότητας στον τρόπο διαχείρισης των έκτακτων αναγκών, ενισχύοντας τον διεθνή ρόλο της Πολιτικής Προστασίας. Δεδομένου ότι οι ικανότητες των ιθύνοντων να διαχειριστούν τόσο πολύπλοκες καταστάσεις όπως είναι αυτές που σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές είναι περιορισμένες, χαράσσονται στρατηγικές και καταρτίζονται σχέδια δράσης, δηλαδή προκαθορισμένα χρονοδιαγράμματα και προγράμματα μελλοντικών ενεργειών. Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώθηκε ότι μια "θετική" πτυχή, μετά καταστροφικά, αναφέρεται στην οργανωτική μάθηση (organizational learning) της αλληλεπίδρασης και διαχείρισης των εμπλεκόμενων στην κρίση οργανισμών - θεσμών - φορέων, βελτιώνοντας τις επιδόσεις τους μέσω της πιθανής αναθεώρησης τεχνικών και δράσεων (Καραμάνου, 2012).

Στο πλαίσιο αυτό το 1991, μετά από πρωτοβουλία του Ο.Η.Ε. συγκεντρώθηκαν οι επικεφαλής των διασσωστικών ομάδων του σεισμού της Αρμενίας για αποτίμηση του έργου τους. Αποτέλεσμα, η ίδρυση ενός παγκόσμιου δικτύου, του *INSARAG (International Search And Rescue Advisory Group)*, υπό την αιγίδα και εποπτεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και υπό τη διεύθυνση της ΟCHA, που επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων σχετικά με την έρευνα και διάσωση σε αστικό περιβάλλον, εισάγοντας παράλληλα πρότυπα και οδηγίες στο τρόπο κοινής διαχείρισης, επέμβασης και συντονισμού των διεθνών ομάδων διάσωσης, στο πεδίο της καταστροφής. Στη βάση, ότι το γραπτό ή κωδικοποιημένο σχέδιο αποτελεί ένα είδος συμφωνίας

ανάμεσα στους εμπλεκόμενους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται με τα κατάλληλα μέσα, εξασφαλίζοντας την ουσιαστική και αποτελεσματική απόκριση, από την απειλή ενός φυσικού κινδύνου, οι οδηγίες αυτές έχουν μεταφραστεί, για χρήση, σε πολλές γλώσσες και έχουν υποστεί πολλές αναθεωρήσεις (με την τελευταία τον 2/2015). Επίσης, στις οδηγίες περιλαμβάνονται οι οργανώσεις που συχνά απαντώνται στο πεδίο της καταστροφής, ο τρόπος υποδοχής της διεθνής βοήθειας, ο τρόπος ίδρυσης ενός επιχειρησιακού κέντρου στο πεδίο, αλλά και τη διαδικασία για την πιστοποίηση κάθε διασωστικής ομάδας. Ουσιαστικά, αναπτύχθηκε μια πιστοποιημένη μεθοδολογία διαχείρισης της καταστροφής, σε φάσεις που αφορούν την προετοιμασία, την κινητοποίηση, τις επιχειρήσεις, την αποδέσμευση και τον απολογισμό, προκειμένου να διευκολύνεται η αμοιβαία προσαρμογή των μερών του συστήματος για την ικανοποίηση των στόχων της Πολιτικής Προστασίας. (Καραμάνου, 2012).

Το 1993, στη κατεύθυνση «ομογενοποίησης» σε καλές πρακτικές αντιμετώπισης και διαχείρισης καταστροφικών γεγονότων της παγκόσμιας κοινότητας, ο Ο.Η.Ε δημιούργησε το *UNDAC System (United Nation Disaster Assessment and Coordination team - UNDAC Team)*, ένα σύστημα ομάδων από επαγγελματίες στη διαχείριση των καταστροφών που χρηματοδοτούνται από τα κράτη - μέλη και στην περίπτωση μιας έκτακτης ανάγκης κινητοποιούνται γρήγορα για να συνεργαστούν με τις αρχές της πληγείσας χώρας για το συντονισμό όλων των επιχειρήσεων, την εκτίμηση των πραγματικών αναγκών και τη διαχείριση της ροής των πληροφοριών μετά από μια καταστροφή. Αυτές οι ομάδες κινητοποιούνται σε κάθε είδος καταστροφή και αντίστοιχες διαθέτει ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας (*EUCP Teams*). Οι κυρίαρχοι ρόλοι του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, απέφεραν τον Οκτώβριο του 2004 την συνυπογραφή σημαντικής συμφωνίας για το συντονισμό των ανθρωπιστικών υποθέσεων (*UN OCHA, (United Nation's Office for the Co-ordination of Humanitarian Affairs)*) κατά την επέμβαση και τη διαχείριση των εμπλεκόμενων δυνάμεων, σε μια καταστροφή. Στο ίδιο πνεύμα, αναπτύσσονται οι συνεργασίες σε επίπεδο κοινών εκπαιδύσεων, αμοιβαίων επιμορφωτικών προγραμμάτων, ανταλλαγής εμπειρογνομώνων, κοινών ασκήσεων δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας, στοχεύοντας στην ανάπτυξη των απαιτούμενων αυτοματισμών, πιστοποιημένων ενεργειών και συνεργιών των ομάδων διαχείρισης.

Σε αυτή τη διεθνή προσπάθεια, η αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριών είναι καθοριστικός παράγοντας για την οργανωτική συνοχή, την επικοινωνία, τη συντονιστική λειτουργία και την ορθολογική λήψη των αποφάσεων. (Sorenson & Mileti, 1987; Λολώνης, 1999). Στις επείγουσες καταστάσεις κινδύνου οι πληροφορίες έχουν μια δυναμική ροή και μπορούν ανά πάσα στιγμή να μεταβάλλουν τα υφιστάμενα δεδομένα, κάνοντας τη διαχείρισή τους ένα από τα πιο κοινά προβλήματα. (Moe & Pathranarakul, 2006). Η αποτελεσματική διαχείρισή της κρίσης εξαρτάται από την ανατροφοδότηση (feedback) στη ροή των πληροφοριών, σχετικά με τις απαιτήσεις και τις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από το καταστροφικό φαινόμενο (πχ. ανάγκες πληγέντων, διαθέσιμους πόρους, μέγεθος καταστροφής και λοιπών επιπτώσεων. (Καραμάνου, 2012).

Σε επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών, σημαντικό βήμα αποτελεί η δημιουργία από το Ο.Η.Ε της *VOSOCC (Virtual-On Site Operation Coordination Centre)* για την ανταλλαγή σε πραγματικό χρόνο πληροφοριών μεταξύ των ανθρώπων και των φορέων που έχουν σχέση με την έρευνα και διάσωση, καθώς και το *Joint Emergency Centre*, ηλεκτρονική πλατφόρμα *GDACS (Global Disaster Alert and Coordination System)* για ενημέρωση και περιγραφή όλων των καταστροφών που είναι σε εξέλιξη. Με την υποστήριξη του *UNOSAT (United Nation Operational Satellite Applications Programme)* διατίθενται φωτογραφίες και χάρτες που απεικονίζουν μια καταστροφή και τις συνέπειές της.

Το σύνολο των ανωτέρω πρωτοβουλιών, αποτελεί μέρος της προσπάθειας βελτιστοποίησης των διαθέσιμων διασωστικών πόρων, αλλά κυρίως το μήνυμα την διεθνούς ευαισθησίας έναντι των καταστροφικών συνεπειών., Επιπροσθέτως, άλλο ένα παράδειγμα για το πώς η διεθνής κοινότητα κάτω υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. σε συνεργασία με τους μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενισχύει και βελτιώνει τις κοινές πολιτικές σχεδιασμού, διαχείρισης, και αντιμετώπισης καταστροφικών γεγονότων.

2.4 Ανακύπτουσες προβληματικές

Ενώ ο εννοιολογικός προσδιορισμός, σκοπός και στόχος της Πολιτικής Προστασίας είναι κοινός παγκοσμίως, το ρυθμιστικό πλαίσιο παρουσιάζει, παρά τις προσπάθειες, ετερογένειες τόσο μεταξύ των Εθνικών Συστημάτων Πολιτικής Προστασίας όσο και μεταξύ των συνεργασιών της Διεθνούς Κοινότητας με τους Εθνικούς Φορείς. Αυτές οι ετερογένειες αναπτύχθηκαν και παγιώθηκαν σταδιακά και αφορούν οργανωτικά, διοικητικά αλλά και επικοινωνιακά (συντονισμού) θέματα. Παρότι, την τελευταία δεκαετία έγινε διεθνώς αντιληπτή η ανάγκη σύγκλισης των πολιτικών Πολιτικής Προστασίας, σε επίπεδο σχεδιασμού και διαχείρισης των καταστροφικών φαινομένων, δημιουργώντας κατά αυτό τον τρόπο καλές πρακτικές και

βελτιστοποιώντας σε μεγάλο βαθμό το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, εντούτοις η αποτυχία διαχείρισης κρίσεων που προκαλούν οι φυσικές καταστροφές, μέσω των συστημάτων Πολιτικής Προστασίας, υφίσταται. Προσεγγίζοντας, τους λόγους, καθίσταται εμφανές ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση οι ποσοτικές και ποιοτικές διαφορές που παρουσιάζουν οι επείγουσες και απρόβλεπτες καταστάσεις κινδύνου, συγκριτικά με την καθημερινή ετοιμότητα και οργάνωση των συστημάτων Πολιτικής Προστασίας, συντελούν στη μειωμένη αποδοτικότητα αυτών. (Drabek, 1986:46; Hart et al., 1993; Granot, 1997; Boin & Hart, 2003; Quarantelli, 2006).

Οι βασικές μεταβλητές που προσδιορίζουν το τελικό αποτέλεσμα, εντοπίζονται

- Στην πολυπλοκότητα των φυσικών διεργασιών και την υψηλή αβεβαιότητα που προκαλείται από τον ίδιο το φυσικό γεγονός (πχ χαρακτηριστικά φυσικού κινδύνου, πιθανό μέγεθος επιπτώσεων κτλ) και των χρονικών περιορισμών, οι οποίες εισάγουν τεράστιες δυσκολίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Στην οργανωτική δομή και το περιβάλλον του συστήματος Πολιτικής Προστασίας η οποία δημιουργεί μια πλειάδα οργανωτικών κινδύνων που εμποδίζουν την αποτελεσματική απόκριση.
- Στον απαιτούμενο συντονισμό και έλεγχο των συλλογικών προσπαθειών αλλά και της απαιτούμενης αμεσότητας των διαπραγματεύσεων μεταξύ ενός ευρέως φάσματος (και σε πολλαπλά οργανωτικά επίπεδα) οργανισμών που καλούνται να συνεργαστούν, ώστε να πετύχουν την έξοδο από την κρίση με ταχύτητα και ευελιξία, μέσα σε συνθήκες αβεβαιότητας και αυστηρά καθορισμένα χρονικά όρια.
- Στην διαφορετική συμπεριφορά και αντίδραση των εμπλεκόμενων οργανισμών, φορέων, ομάδων διαχείρισης, που έχουν διαφορετική προέλευση και κουλτούρα, αναφορικά με την ορολογία, τις αρμοδιότητες, την γνώση του αντικειμένου, την ψυχολογία αντιμετώπισης του, την εξοικείωση τους έναντι αυτού, και εν τέλει την όλη αντίδραση τους. Χαρακτηριστική η διαπίστωση ότι αυτό που κάποιοι οργανισμοί αντιλαμβάνονται ως κρίση, για άλλους οργανισμούς αποτελεί καθημερινότητα.
- Στην πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων, καθότι όσο περισσότεροι είναι οι συμμετέχοντες τόσο περίπλοκη γίνεται η κατάσταση (Ritchie, 2003), ομοίως και για το μέγεθος της καταστροφής. Μια μεγάλη καταστροφή θα προκαλέσει και μια μαζική σύγκλιση μη – τοπικών οργανώσεων. Οι αριθμοί που εμπλέκονται, τα διάφορα επίπεδα κοινωνικής δομής που αντιπροσωπεύουν, ο ετερογενής συνδυασμός των εμπλεκόμενων δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών κτλ, εξασφαλίζει ουσιαστικά την αδυναμία επίτευξης οποιοδήποτε γενικού συντονισμού κατά τη διάρκεια της έκτακτης ανάγκης. (Quarantelli, 1989).
- Στην προσαρμογή των εμπλεκόμενων μερών στις νέες ή υπό διαμόρφωση συνθήκες που απαιτούν επαναξιολόγηση και αναμόρφωση των καθιερωμένων και τυποποιημένων διαδικασιών αλλά και το σαφή προσδιορισμό του ρόλου, του βαθμού εμπλοκής και της ευθύνης των συναρμόδιων οργανισμών.
- Στην τεράστιες διαφοροποιήσεις των συστημάτων Πολιτικής Προστασίας χωρών με διαφορετική κουλτούρα στην διαχείριση εκτάκτων αναγκών αλλά και διαφορετικό βιοτικό και κοινωνικοοικονομικό status του πληθυσμού. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η τεράστια παράδοση που έχει δημιουργήσει στις τυποποιημένες διαδικασίες οργάνωσης και διοίκησης, σε κάθε στάδιο διαχείρισης της έκτακτης ανάγκης, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διαχείρισης Καταστάσεων Έκτακτης Ανάγκης (*Federal Emergency Management Agency / FEMA*), στις Η.Π.Α. Περίπτωση μιας χώρας με ισχυρούς δεσμούς παράδοσης στην έρευνα και επιστήμη, αλλά και διασύνδεσης της Πολιτικής Προστασίας με τις διοικητικές της δομές. Παρά τις όποιες αδυναμίες που κατά καιρούς έχουν εντοπιστεί από τους αναλυτές, το Αμερικανικό σύστημα διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης θεωρείται από τα πιο καλά οργανωμένο και ολοκληρωμένο στον κόσμο, καθιστώντας το ως ένα χρήσιμο εργαλείο για σύγκριση. Επιπροσθέτως, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις στο θέμα των πολιτικών πολιτικής προστασίας, ακόμα και εντός Ε.Ε (πχ. το σύστημα πολιτικής προστασίας της Ιταλίας με το αντίστοιχο της Πορτογαλίας και της Κύπρου).
- Στις οργανωτικές και ανταγωνιστικές συγκρούσεις των εμπλεκόμενων δυνάμεων (διεθνείς οργανισμοί, φορείς Πολιτικής Προστασίας, εθελοντικές ομάδες κλπ) που επιδιώκουν να ανταποκριθούν σε ξαφνικές και έκτακτες ανάγκες που δημιουργούνται από μια καταστροφή (Quarantelli, 1988), με αποτέλεσμα οι προσπάθειές τους στις χρονικές δραστηριότητες της έκτακτης ανάγκης να καθίστανται ατελέσφορες. Εν παραδείγματι, η ανάληψη της διοίκησης στο πεδίο επιχειρήσεων από μια διεθνή μονάδα, μπορεί να εκληφθεί ως "απειλή" και προσπάθεια "σφετερισμού" της εξουσίας από τις αντίστοιχες τοπικές ή εθνικές ομάδες. Αυτό το πρόβλημα αναγνώστηκε σχετικά άμεσα και διεθνώς αναγνωρίζεται ότι το πεδίο διαχείρισης, συντονισμού και εποπτείας όλων των ομάδων, ανήκει στις τοπικές δυνάμεις.

- Στις διαφορές που ανακύπτουν, ανάμεσα σε αυτό που έχει αρχικά προβλεφθεί και σε αυτό που συμβαίνει πραγματικά. Δηλαδή, παρατηρείται ότι υφίσταται μόνο μια μερική συσχέτιση μεταξύ του σχεδιασμού και του βαθμού επιτυχίας της διαχείρισης της κρίσης (Quarantelli, 1988; Ritchie, 2003). Ο σχεδιασμός δεν διαχειρίζεται, αποτελεί «υπόθεση» σχετικά με μια μελλοντική κατάσταση για την ικανοποίηση των οργανωτικών στόχων (πιθανά ενδεχόμενα και εναλλακτικές ενέργειες). Στις απρόβλεπτες καταστάσεις των φυσικών καταστροφών είναι πολλές οι περιπτώσεις που δεν μπορούμε εκ των προτέρων να προγραμματίζουμε. Ο εκ των προτέρων σχεδιασμός, απλοποιεί τη διαδικασία της λήψης αποφάσεων χωρίς να την υποκαθιστά και συχνά είναι αναγκαία η προσαρμογή των υφιστάμενων σχεδίων, κατά τη διάρκεια μιας κρίσης.

Στην αδυναμία πρόβλεψης της συμμετοχή όλων των μερών του συστήματος διαχείρισης μιας κρίσης, καθώς και της έκτασης, έντασης και χαρακτηριστικών μια καταστροφής. Ουσιαστικά, τα συστήματα Πολιτικής Προστασίας όσο προγραμματισμένα και προετοιμασμένα λειτουργούν, εντούτοις υπεισέρχονται αστάθμητοι παράγοντες, που εμπεριέχουν έντονα το στοιχείο του απρόβλεπτου στο πεδίο της καταστροφής, και επομένως απαιτούν "αντισταθμιστικά" το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού. Ο Weick (1998) υποστήριξε ότι η διαχείριση της κρίσης είναι αυτοσχεδιασμός κατά ένα μεγάλο βαθμό και ο Tierney (2002) θεωρεί ότι αν ένα γεγονός δεν απαιτεί αυτοσχεδιασμό πιθανά να μην είναι καταστροφή. Κατά μια άλλη άποψη, ο εκ των προτέρων σχεδιασμός και ο προγραμματισμός χρησιμεύουν ως η «σπονδυλική στήλη» των προσπαθειών αντιμετώπισης της καταστροφής και ο αυτοσχεδιασμός ενισχύει την ικανότητα προσαρμογής στις απαιτήσεις που επιβάλλονται κατά τη διάρκεια των κρίσεων. Η λήψη αποφάσεων και η συντονιστική λειτουργία που στηρίζεται στον αυτοσχεδιασμό είναι ιδιαίτερα σημαντική, για την ευελιξία που δίνει στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Ο αυτοσχεδιασμός είναι μια ξεχωριστή ικανότητα που περιλαμβάνει όχι «τι θα έπρεπε να γίνει» αλλά «τι πρέπει να γίνει». Σε κάθε περίπτωση, οι απόψεις δίστανται. (Καραμάνου, 2012). Παρά την μεγάλη πρόοδο που έχει συντελεστεί τα τελευταία έτη, στην οργάνωση, διοίκηση και συνεργασία, των διεθνών οργανισμών και φορέων Πολιτικής Προστασίας τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, το προσδοκώμενο αποτέλεσμα δεν είναι πάντα επιτυχές στην διαχείριση μιας κρίσης. Ακόμη και όταν όλες οι εμπλεκόμενες δυνάμεις είναι ειδικευμένες σε αυτό που καλούνται να κάνουν ή σε παρελθούσες περιόδους ηρεμίας συνεργάζονταν αρμονικά, ο συντονισμός των προσπαθειών τους είναι μια από τις πιο δύσκολες πτυχές της διαχείρισης των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Η ομαδική εργασία, η επικοινωνία και η συνοχή διασαλεύονται και οι σχέσεις συνεργασίας δοκιμάζονται. Ορισμένες από τις περιγραφόμενες προβληματικές, ενώ εντοπίζονται από τα κέντρα λήψης και διαχείρισης των αποφάσεων της κεντρικής διοίκησης, θεωρούνται ως "φυσιολογικές" αποκλίσεις που δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα την αποδοτικότητα των συστημάτων Πολιτικής Προστασίας. Ωστόσο, αξιολογούνται και εφόσον σταδιακά, αποδειχθούν μη ανεκτές με τη συνολική λειτουργία του συστήματος Πολιτικής Προστασίας, τότε παρεμβαίνουν.

2.5 Όργανα του Ο.Η.Ε στη διαχείριση καταστάσεων εκτάκτων αναγκών

Με το ψήφισμα 46/182 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε τον Δεκέμβριο του 1991 ένα σύνολο δράσεων που είχαν ως σκοπό την ενεργή απόκριση των Η.Ε σε καταστάσεις εκτάκτων αναγκών από φυσικές καταστροφές. Βάση αυτού του Ψηφίσματος συστήθηκε η θέση του Συντονιστή Εκτάκτων Αναγκών (*Emergency Relief Coordinator, ERC*), ως υπεύθυνου εκπροσώπησης του Γενικού Γραμματέα των Η.Ε για τις δράσεις του Οργανισμού σε καταστάσεις εκτάκτων αναγκών και ζητήματα ανθρωπιστικών υποθέσεων. Ομοίως, το νεοϊδρυθέν Γραφείο Συντονισμού των Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, OCHA*) ανέλαβε την αποστολή συντονισμού ανθρωπιστικών θεμάτων με την αντίστοιχη εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης τους. Ακολούθησε, η Διαρκής Διύπηρεσιακή Επιτροπή (*Inter – Agency Standing Committee, IASC*) αποτελώντας το εκτελεστικό όργανο του OCHA, μέσω ενός δικτύου εταίρων (εθνικών και διεθνών υπηρεσιών, Χρηματοδοτικών Ταμείων, Διεθνών και Εθνικών Προγραμμάτων, Ανθρωπιστικών Κινήματων και ιδίως Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, Μ.Κ.Ο).

Μέσω αυτού του δικτύου αναπτύσσεται, κινητοποιείται και συντονίζεται επιχειρησιακά και στο συντομότερο δυνατό χρόνο η ανθρωπιστική δράση του τμήματος Υπηρεσιών Έκτακτης Ανάγκης του OCHA. Το τρέχον διάστημα αυτές οι δράσεις εστιάζονται στο Νεπάλ, στην Συρία, στο Νότιο Σουδάν και στην Υεμένη (OCHA, 2014).

Στην ίδια κατεύθυνση, λειτουργεί και η Διεθνής Συμβουλευτική Ομάδα Έρευνας και Διάσωσης (INSARAG), υπό την εποπτεία των Η.Ε, ως διακρατικό δίκτυο ενασχολούμενο με θέματα έρευνας και διάσωσης στον αστικό χώρο και γενικότερα με θέματα απόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Παράλληλα, έχει ως σκοπό την συλλογή και παροχή πληροφοριών, καθορίζοντας τις προδιαγραφές επέμβασης στον τομέα έρευνας και διάσωσης και αναπτύσσοντας παράλληλα συγκεκριμένες μεθοδολογίες δράσεις για τον διεθνή συντονισμό και συνεργασία, σε καταστάσεις εκτάκτων αναγκών με ειδικότερη στόχευση στους σεισμούς. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας αποτυπώθηκε στις επονομαζόμενες Κατευθυντήριες Οδηγίες INSARAG, βάσει των οποίων τίθεται και αναπτύσσεται το πλαίσιο λειτουργίας (συντονισμός, συνεργασία, προδιαγραφές κλπ), τα συστήματα και οι μηχανισμοί έρευνας και διάσωσης, σε αστικό περιβάλλον. Οι Οδηγίες απευθύνονται στις συμμετέχουσες, σε διεθνείς επιχειρήσεις χώρες και στις διεθνείς ομάδες έρευνας και διάσωσης σε αστικό περιβάλλον, καθώς και στις αποδεχόμενες την βοήθεια πληγείσες χώρες, σε όλες τις φάσεις (πρόληψης, προετοιμασίας, κινητοποίησης, αποκλιμάκωσης).

Στόχος: (α) η βέλτιστη δυνατή απόκριση των διεθνών ομάδων έρευνας και διάσωσης σε αστικό περιβάλλον, (β) η καλύτερη προετοιμασία και συνεργασία των τοπικών δυνάμεων με την διεθνή βοήθεια, (γ) η κατά το δυνατό βέλτιστη διαχείριση των διαθέσιμων συνολικά πόρων έρευνας και διάσωσης, στην περίπτωση μιας καταστροφής, με ευρείας κλίμακας συνέπειες. Κατά αυτό τον τρόπο οριοθετείται ουσιαστικά και ο διεθνής ρόλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στα θέματα επέμβασης και συντονισμού της διεθνούς βοήθειας. Στη βάση αυτή, παροτρύνονται χώρες με υψηλό δείκτη σεισμικής επικινδυνότητας να ενσωματώνουν στα εθνικά τους σχέδια εκτάκτων αναγκών τις εν λόγω κατευθυντήριες οδηγίες.

Παράλληλα, λειτουργεί on – line πληροφοριακή πλατφόρμα, που απευθύνεται τόσο στους διεθνείς οργανισμούς, όσο και στις εμπλεκόμενες δυνάμεις έρευνας και διάσωσης σε ένα καταστροφικό συμβάν, προκειμένου (α) να ανταλλάσσονται πληροφορίες για να διευκολύνεται η λήψη αποφάσεων παροχής της διεθνούς βοήθειας αλλά και (β) να συντονίζονται αποτελεσματικότερα οι διαχειριστές του συμβάντος. Στο επιχειρησιακό σκέλος, αυτοί οι διαχειριστές, ταυτίζονται με την Ομάδα Εκτίμησης Καταστροφών και Συντονισμού (UNDAC), η οποία βρίσκεται σε διαρκή επιφυλακή και στελεχώνεται από επαγγελματίες διαφόρων εθνικοτήτων στην διαχείριση καταστροφών, προερχόμενοι κυρίως από υπηρεσίες των Η.Ε και ανθρωπιστικές οργανώσεις (UNICEF, WFP κλπ.) και Μ.Κ.Ο. Διαδικαστικά, η συγκεκριμένη ομάδα αναπτύσσεται και επιχειρεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, κατόπιν επίσημου αιτήματος της ενδιαφερόμενης χώρας, ώστε να εκτιμηθεί επιστημονικά η σοβαρότητα της κατάστασης και οι ανάγκες της πληγείσας περιοχής. Απώτερος στόχος να υποβοηθηθούν άμεσα και αποτελεσματικά οι εθνικές αρχές έρευνας – διάσωσης και να συντονιστεί κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο η επερχόμενη διεθνής βοήθεια με τις γηγενείς δυνάμεις.

Εν συνόλω, είκοσι-εννέα (29) εξειδικευμένες οργανώσεις ως μέλη του δικτύου των Ηνωμένων Εθνών συμβάλουν με εξειδικευμένη τεχνογνωσία, τα δίκτυα και τους πόρους τους στη μείωση του κινδύνου και συνεργάζονται σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Περαιτέρω σε μια γενικότερη προσέγγιση αναφέρονται οι κάτωθι, ως οι υπηρεσίες και οργανώσεις των Η.Ε, που μετέχουν ευρύτερα σε όλες τις φάσεις, για την αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτων αναγκών: *The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)*, *International Atomic Energy Agency (IAEA)*, *International Labour Organization (ILO)*, *International Organization for Migration (IOM)*, *International Telecommunication Union (ITU)*, *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)*, *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)*, *United Nations Centre for Regional Development (UNCRD)*,

United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD), UN Development Operations Coordination Office (UNDOCO), United Nations Development Programme - Bureau for Crisis Prevention and Recovery (UNDP/BCPR) United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) The United Nations Environment Programme (UNEP) United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) The United Nations Framework Convention on Climate Change Secretariat (UNFCCC) United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Institute for Training and Research (UNITAR) Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States (UN-OHRLLS) United Nations Office for Outer Space Affairs (UNOOSA) United Nations Office for Project Services (UNOPS) United Nations University (UNU), United Nations Volunteers (UNV), United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UNWOMEN), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), World Meteorological Organization (WMO), The World Bank, General Assembly, Economic and Social Council (ECOSOC), The Chief Executives Board (CEB), The United Nations Development Group (UNDG) The Inter-Agency Standing Committee (IASC).

Ιδιαίτερης βαρύτητας οργανισμοί του Ο.Η.Ε. με πολύτιμη παροχή υπηρεσιών είναι : ο WHO ή Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, υπεύθυνος για την παροχή ιατρικής βοήθειας σε πληθυσμούς που υποφέρουν από τις πολεμικές συγκρούσεις αλλά και από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και ο UNDRO (*United Nations Disaster Relief Coordinator*) ο οποίος το 1994 μετασχηματίστηκε σε UN-OERC (*United Nations Office of the Emergency Relief Coordinator*).

2.6 Πρόσφατες Δράσεις του Ο.Η.Ε στη πρόληψη - διαχείριση καταστάσεων εκτάκτων αναγκών

Ο ΟΗΕ έχει αναπτύξει εδώ και δεκαετίες πολύπλευρη δράση στον τομέα των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών σε διάφορα επίπεδα, επιδιώκοντας τόσο να συντονίσει τις διάφορες διεθνείς προσπάθειες όσο και να μεταφέρει εμπειρία και πόρους στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, ενώ στους βασικούς στόχους του εντάσσεται η μείωση της απώλειας ζωής, καταστροφής, ιδιοκτησίας και κοινωνικής και οικονομικής διάσπασης προκαλούμενων από φυσικές καταστροφές.

Στο πλαίσιο των δράσεων του ΟΗΕ καθιερώθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1989 η Διεθνής Ημέρα Μείωσης των Καταστροφών (*International Day for Disaster Reduction – IDDR*), ως μια πρωτοβουλία της Διεθνούς Στρατηγικής Μείωσης Καταστροφών (*Strategy for Disaster Reduction – ISDR*), προσβλέποντας στην προώθηση μιας παγκόσμιας κουλτούρας μείωσης των καταστροφών, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης καταστροφών, του μετριασμού και της ετοιμότητας. Ειδικότερος σκοπός της ημέρας αυτής είναι να αυξηθεί το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τη μείωση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές αλλά και η συνεργασία λαών και κρατών για τη διαχείριση των προβλημάτων και των επιπτώσεών τους.

Απόρροια της εμπειρίας που αποκτήθηκε από την Διεθνή Δεκαετία για την Μείωση των Φυσικών Καταστροφών 1990-1999 (*International Decade for Natural Disaster Reduction*), που κήρυξε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1989 (Ψήφισμα 44/236) και από την Στρατηγική της Γιοκοχάμα, η οποία υιοθετήθηκε στην Παγκόσμια.

Συνδιάσκεψη για την Μείωση των Φυσικών Καταστροφών το Μάιο του 1994, εκπονήθηκε το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Στρατηγικής του ΟΗΕ για τη Μείωση των Καταστροφών (*United Nations International Strategy for Disaster Reduction - UNISDR*), στοχεύοντας στην δημιουργία Κοινοτήτων Ικανών να αντιμετωπίζουν τις καταστροφές, προωθώντας τη σημασία της μείωσης των καταστροφών ως συστατικό στοιχείο της αειφόρου ανάπτυξης. Μέσα από σύνθετες δράσεις και προγράμματα επιδιώκεται να δημιουργηθεί μια «Κουλτούρα Πρόληψης», βασισμένη στη συνεργασία ενός ευρέως φάσματος δρώντων (Κυβερνήσεις, Υπέρ-Εθνικοί και Μη-Κυβερνητικοί Οργανισμοί, Επιστημονικοί και Ακαδημαϊκοί Οργανισμοί, Ιδιωτικός Τομέας). Παράλληλα, το 2000, ξεκίνησε το Διεθνές Πρόγραμμα Έγκαιρης Προειδοποίησης με κύριο στόχο την μείωση των ανθρώπινων, οικονομικών και περιβαλλοντικών απωλειών από κάθε είδους κίνδυνο.

Στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για την Μείωση των Καταστροφών, η οποία αποτέλεσε το επιστέγασμα της μέχρι τότε Διεθνούς Στρατηγικής για την μείωση των καταστροφών και διοργανώθηκε στην πόλη Κόμπε (Kobe) της επαρχίας Χυόγκο (Hyogo) της Ιαπωνίας τον Ιανουάριο του 2005, διαμορφώθηκε ένα Σχέδιο Δράσης (Hyogo Framework for Action – HFA), το οποίο υιοθετήθηκε από εκατόν εξήντα οχτώ κράτη, μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα.

Το Σχέδιο Δράσης έχοντας δεκαετή ορίζοντα εφαρμογής (2005–2015) σκόπευε στην ουσιαστική μείωση των απωλειών από καταστροφές, τόσο σε ανθρώπινες ζωές, όσο και στο κοινωνικό, οικονομικό και

περιβαλλοντικό κεφάλαιο των Κοινοτήτων και των Κρατών, μέσω τριών στρατηγικών στόχων (strategic goals):

α) Την ενσωμάτωση της μείωσης της επικινδυνότητας των καταστροφών στις πολιτικές και τον σχεδιασμό της αειφόρου ανάπτυξης.

β) Την ανάπτυξη και ενδυνάμωση θεσμών, μηχανισμών και ικανοτήτων για την δημιουργία ανθεκτικότητας στους κινδύνους.

γ) Την συστηματική ενσωμάτωση προσεγγίσεων μείωσης της επικινδυνότητας στην εφαρμογή προγραμμάτων ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης εκτάκτων αναγκών.

Η επίτευξη των στρατηγικών στόχων θα εκπληρωθεί μέσω πέντε (5) προτεραιοτήτων (priorities for action):

α) Την αναγωγή της μείωσης της επικινδυνότητας των καταστροφών σε εθνική και τοπική προτεραιότητα συνοδευόμενη από ισχυρή θεσμική βάση εφαρμογής.

β) Την αναγνώριση, αξιολόγηση και παρακολούθηση των κινδύνων καταστροφών και την ενίσχυση της έγκαιρης προειδοποίησης.

γ) Την χρήση της γνώσης, της καινοτομίας και της εκπαίδευσης προκειμένου να δημιουργηθεί μία κουλτούρα ασφάλειας και ανθεκτικότητας σε όλα τα επίπεδα.

δ) Την μείωση των υποβοσκότων παραγόντων κινδύνου.

ε) Την ενίσχυση της ετοιμότητας έναντι των καταστροφών σε όλα τα επίπεδα.

Στο εφαρμοστέο πλαίσιο, τα Κράτη θα πρέπει να αναλάβουν δράσεις, όπως: σχεδιασμό εθνικών συντονιστικών μηχανισμών για την εφαρμογή του Πλαισίου Δράσης, εκπόνηση βασικών εθνικών αξιολογήσεων όσον αφορά την μείωση της επικινδυνότητας των καταστροφών, δημοσίευση και επικαιροποίηση περιλήψεων του εθνικού προγράμματος μείωσης της επικινδυνότητας των καταστροφών, προώθηση στρατηγικών μείωσης της επικινδυνότητας των καταστροφών και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και διασύνδεσή τους. Ανάλογες δράσεις προβλέπονται και για περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς. Επίσης ανά διετία, η Γραμματεία του UNISDR, προβαίνει σε μία συγκεφαλαίωση και ανάλυση όλων των Εκθέσεων Προόδου που έχουν υποβληθεί ανά γεωγραφική περιφέρεια – ήπειρο (π.χ. για την Αφρική, για την Ευρώπη κτλ) και για όλο τον πλανήτη, εκδίδοντας εν τέλει τις Περιφερειακές Εκθέσεις Προόδου, καθώς και την Παγκόσμια Έκθεση Προόδου Εφαρμογής του Πλαισίου Δράσης του Hyogo.

Προσβλέποντας στην προώθηση μιας παγκόσμιας κουλτούρας μείωσης των καταστροφών, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης καταστροφών, του μετριασμού και της ετοιμότητας, στόχος πλέον του Ο.Η.Ε είναι να αυξηθεί το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τη μείωση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές και να προωθηθεί η συνεργασία λαών και κρατών για τη διαχείριση των προβλημάτων και των επιπτώσεών τους. Μέσω εκδηλώσεων και δράσεων σε παγκόσμιο επίπεδο επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού με την απόκτηση της σχετικής παιδείας, για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των καταστροφών μέσω ενεργειών πρόληψης και ετοιμότητας. Η πρωτοβουλία Step Up για τη Διεθνή Ημέρα Μείωσης των Καταστροφών της ISDR ξεκίνησε το 2011 και επικεντρώνεται κάθε χρόνο σε μια διαφορετική ομάδα των εταίρων: στα παιδιά και τους νέους (2011), τις γυναίκες και τα κορίτσια (2012), τα άτομα με ειδικές ανάγκες (2013), στον πληθυσμό 3ης ηλικίας (2014), ενώ για το 2015 επικεντρώθηκε στη χρήση των παραδοσιακών, αυτοχθόνων και τοπικών γνώσεων.

2.7 Η νέα αντίληψη στην αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτων αναγκών

Ως διάδοχο σχήμα του Πλαισίου Δράσης του Hyogo (HPA) της περιόδου 2005-2015 το οποίο είχε ως στόχο τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των εθνών και κοινοτήτων στις καταστροφές, για το διάστημα 2015– 2030, αναπτύσσεται το Πλαίσιο δράσης του Σεντάι για την μείωση του κινδύνου των καταστροφών, ως μια 15έτης, εθελοντική, μη δεσμευτική συμφωνία που αναγνωρίζει ότι το κράτος έχει τον πρωτεύοντα ρόλο για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών, αλλά και ότι η ευθύνη πρέπει να μοιραστεί και με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων της τοπικής αυτοδιοίκησης, του ιδιωτικού τομέα και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Εγκρίθηκε κατά την 3η Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Μείωση του Κινδύνου Καταστροφών του ΟΗΕ, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Σεντάι της Ιαπωνίας στις 14 - 18 Μαρτίου 2015, με τη συμμετοχή εκατόν ογδόντα επτά (187) κρατών, μεταξύ των οποίων και της Ελλάδας, σκιαγραφώντας επτά (7) σαφείς στόχους για την πρόληψη νέων και τη μείωση των υφισταμένων κινδύνων καταστροφών:

- Ουσιαστική μείωση της παγκόσμιας θνησιμότητας λόγω καταστροφών μέχρι το έτος 2030, με στόχο να μειωθεί ο μέσος όρος ανά 100.000 στον παγκόσμιο δείκτη θνησιμότητας κατά τη δεκαετία 2020-2030, σε σύγκριση με την περίοδο 2005-2015.

- Ουσιαστική μείωση του αριθμού των ατόμων που έχουν πληγεί παγκοσμίως μέχρι το έτος 2030, με στόχο να μειωθεί ο μέσος όρος ανά 100.000 στη δεκαετία 2020-2030, σε σύγκριση με την περίοδο 2005-2015.

- Μείωση της άμεσης οικονομικής ζημίας λόγω καταστροφών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) μέχρι το έτος 2030.
- Ουσιαστική μείωση των ζημιών από φυσικές καταστροφές σε υποδομές ζωτικής σημασίας και διατάραξης των βασικών υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων υγειονομικές και εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης της προσαρμοστικότητας τους μέχρι το έτος 2030.
- Ουσιαστική αύξηση του αριθμού των χωρών με εθνικές και τοπικές στρατηγικές μείωσης του κινδύνου καταστροφών μέχρι το έτος 2020.
- Ουσιαστική ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω επαρκούς και βιώσιμης υποστήριξης για να συμπληρώσουν τις εθνικές τους δράσεις για την εφαρμογή του παρόντος πλαισίου μέχρι το έτος 2030.
- Ουσιαστική αύξηση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης του πληθυσμού σε συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης πολλαπλών κινδύνων και πληροφοριών για τους κινδύνους καταστροφών και εκτιμήσεων μέχρι το έτος 2030.

Και τέσσερις (4) προτεραιότητες δράσης:

- Κατανόηση του κινδύνου καταστροφών.
- Ενίσχυση της διακυβέρνησης για τη διαχείριση κινδύνου καταστροφών.
- Επένδυση στη μείωση των καταστροφών μέσω αύξησης της προσαρμοστικότητας.
- Βελτίωση της ετοιμότητας για αποτελεσματική απόκριση σε καταστροφές, και υιοθέτηση του «Κατασκευάζω Καλύτερα από Πριν» κατά τη ανάκαμψη, την αποκατάσταση και την ανακατασκευή. Αυτό έχει ως στόχο να επιτευχθεί η ουσιαστική μείωση του κινδύνου των καταστροφών και απωλειών σε ζωές, περιουσία και υγεία, και σε οικονομικά, φυσικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά στοιχεία των προσώπων, των επιχειρήσεων, των κοινοτήτων και των χωρών για τα επόμενα δεκαπέντε (15) χρόνια.

2.8 Η πολιτική προστασία στο πλαίσιο του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO)

Ο *North Atlantic Treaty Organization*, έχει δυο πυλώνες, τον πολιτικό και τον στρατιωτικό, περιλαμβάνοντας στις τάξεις του είκοσι έξι (26) χώρες της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης. Ιδρύθηκε το 1949 και σταδιακά άρχισε να αναπτύσσει διάφορες δράσεις στο πεδίο της Πολιτικής Προστασίας. Το 1951 ίδρυσε την Επιτροπή Πολιτικής Άμυνας (*Civil Defense Committee*), για να επιβλέπει τις ενέργειες προστασίας του πληθυσμού από το ενδεχόμενο ενός πολέμου. Γρήγορα έγινε αντιληπτό ότι αυτή η εμπειρία και τεχνογνωσία μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις επιδράσεις από φυσικές καταστροφές, που έτειναν συνεχώς αυξανόμενες.

Το 1958, το Συμβούλιο του NATO, όρισε τις διαδικασίες για τον συντονισμό των χωρών - μελών σε περίπτωση καταστροφών. Στους σεισμούς του 1976 η Ιταλία αιτήθηκε και έλαβε σημαντική εξωτερική βοήθεια από τον Καναδά τη Γαλλία την Ολλανδία και τις ΗΠΑ μέσω του NATO.

Το 1995 η Επιτροπή Πολιτικής Άμυνας μετονομάστηκε σε Επιτροπή Πολιτικής Προστασίας (*Civil Protection Committee*), με κύριο στόχο τον συντονισμό των ενεργειών των κρατών μελών στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας. Είναι μία από τις οκτώ (8) Επιτροπές, που καθοδηγούνται από την Ανώτατη Επιτροπή Πολιτικού Σχεδιασμού Έκτακτων Αναγκών, που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του πολιτικού πυλώνα του NATO και έχει αναλάβει τον πολιτικό σχεδιασμό εκτάκτων αναγκών του NATO.

Το 1997 συστήθηκε το Ευρω-Ατλαντικό Συμβούλιο Συνεργασίας (*Euro-Atlantic Partnership Council -EAPC*), στο οποίο εκτός από τις χώρες μέλη του NATO συμμετέχουν άλλες είκοσι (20) χώρες.

Το 1998, το Ευρω-Ατλαντικό Συμβούλιο Συνεργασίας στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας που είχε για την αντιμετώπιση των διεθνών καταστροφών ίδρυσε το Ευρώ-Ατλαντικό Συντονιστικό Κέντρο για την Αντιμετώπιση καταστροφών (*Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre - EADRCC*). Το Κέντρο λειτουργεί υπό την Επιτροπή Πολιτικής Προστασίας (*Civil Protection Committee*). Το κέντρο ως τμήμα του τομέα Επιχειρήσεων Διεθνούς Προσωπικού, που εδρεύει στο Αρχηγείο του NATO στις Βρυξέλες, λειτουργεί σε 24ωρη βάση. Κύρια λειτουργία του είναι να συντονίζει την αντίδραση του NATO και των χωρών εταίρων σε περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών εντός Ευρώ - ατλαντικού χώρου. Όταν μια χώρα ζητήσει βοήθεια από το NATO ενημερώνεται από το Συντονιστικό Κέντρο το σύνολο των χωρών της Συμμαχίας, οι οποίες αποφασίζουν αν και τι είδους βοήθεια μπορούν να παρέχουν ανακοινώνοντας τις προσφορές τους στο Συντονιστικό Κέντρο.

Το EADRCC υποστηρίζει συμπληρώνει και βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το Γραφείο για τον Συντονισμό Ανθρωπίνων Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (*Office for the Coordination of Human Affairs - OCHA*), το οποίο διατηρεί τον πρωταρχικό ρόλο στον συντονισμό των διεθνών επιχειρήσεων βοήθειας σε περιπτώσεις καταστροφών.

Το EADRCC έχει σχεδιαστεί ως ένας περιφερειακός συντονιστικός Μηχανισμός υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τα Ηνωμένα Έθνη στις προσπάθειές τους. Σε συνεργασία με τις χώρες μέλη του Ευρώ-Ατλαντικού Συμβουλίου Συνεργασίας (EAPC) ανέπτυξε μια Ευρώ-Ατλαντική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (*Euro-Atlantic Disaster Response Unit - EARDU*) που αποτελείται από προσωπικό και μέσα που οι χώρες έχουν ορίσει ότι μπορούν να διαθέσουν ως απόκριση σε παροχή βοήθειας σε χώρα που έχει πληγεί από μμεγάλη καταστροφή. Πρόκειται για μη μόνιμη πολυεθνική δύναμη που μπορεί να αποτελείται από ειδικευμένο πολιτικό ή στρατιωτικό προσωπικό, με τη σύνθεση του να διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν από το είδος της καταστροφής (π.χ. ιατρικές μονάδες ή μονάδες διάσωσης). Το EADRCC πραγματοποιεί κάθε χρόνο μμεγάλης κλίμακας ασκήσεις με ρεαλιστικά σενάρια που έχουν οργανωθεί σε διάφορες χώρες και που αποσκοπούν στην βελτίωση της πρακτικής και των διαδικασιών ενώ παρέχουν εκπαίδευση στους συμμετέχοντες τόσο της χώρας που φιλοξενεί την άσκηση όσο και στις διεθνείς ομάδες που συμμετέχουν σε αυτήν ή την παρακολουθούν. Επίσης στοχεύει στην βελτίωση της διαλειτουργικότητας των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων της Ευρώ-Ατλαντικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Το Συντονιστικό Κέντρο (EADRCC) διοργανώνει σεμινάρια όπου συζητούνται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την διεξαγωγή των ασκήσεων και συνεργάζεται στενά με τις στρατιωτικές Αρχές του NATO και με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, έχοντας πρόσβαση σε εθνικές υπηρεσίες Πολιτικής Προστασίας, Μπορεί να ενισχυθεί με εθνικούς εμπειρογνώμονες των υπηρεσιών αυτών, τους οποίους καλεί σε διάφορες περιοχές μείζονος καταστροφής με συμβουλευτική ιδιότητα. Το Συντονιστικό Κέντρο (EADRCC) χρησιμοποιεί το πρόγραμμα AIDMATRIX με το οποίο τηρεί αναλυτικό αρχείο με το είδος της βοήθειας, τον φορέα παροχής, τις ημερομηνίες της παρεχομένης βοήθειας, τις αποδεκτές και μη αποδεκτές βοήθειες από την πληγείσα περιοχή, τη βοήθεια που εξακολουθεί να απαιτείται κ.ο.κ.

Μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ το EADRCC συμπεριέλαβε στην αποστολή του την αντιμετώπιση των συνεπειών από Χημικά, Βιολογικά Ραδιολογικά και Πυρηνικά περιστατικά καθώς και τις τρομοκρατικές επιθέσεις.(Ηλία, 2010, σ.σ. 51 -54).